

die tot het
lechts 113 de

in 1910: 632.
in Bremen in
800 zielen 953
wilt in 1910,
12012 zich

dat op het
Landgehoor
ot is (in 1910:
het betrekke-
dat naar Bre-

er:
wouers.
n de stad ge-

ersonen, waren
kerk te gaan.
schits ongeveer
inder trouwe

ootste procent

al zijn ze wel

niet zonder
kerken.
el beter.

en betere op-
meerde jeugd,
de zuigkracht

J. W.

MEZEN

gen.

uwden, om
?" vraagt een

an deze vraag
staan met de
nder ons ge-
onzen plicht
te een zegen

ergelijk bidden
lig.

diet op het ge-
ik haar veel
En ik wil het
mdat ik heel
wam zich zoo
ar ik vermoed,
zoo vervalscht
zien in wat
n zegen is, en
n heeten.

net zijn vraag,
u men in dat
ze een beetje
aardig aan de
andigheden ge-
n is voor hen
oe dit zij — de

te, of alle ge-
te krijgen; en
ulling van deze
eeken van God.
zonder eenigen
orden.

van ons men-
wing van Gods
ijk, behoort tot
het huwelijk

ze stellig niet
v, in het huwe-

t, het mogelijk
huwelijk door
het menschelek
blijkt reeds uit
man en vrouw

f, en met veel
egen, dien Hij
eniging, schonk
chtbaar en

in, wilt zegen
alleen in een
zaamheid, ver-

tot in zijn woor-
t, zijt vrucht-
mogelijk. Doch
dat zijn vrucht

niet verkregen wordt dan door een daad van ge-
hoorzaamheid van 'smenschen zijde.

Dit: „Weest vruchtbaar" is de eerste
zegen voor gehuwden. En het „vermenig-
vuldigt u" daarmee het eerste gebod, dat ze
hebben te gehoorzamen.

Wie gehoorzaamheid aan dit gebod weigert, en
dezen zegen niet als een zegen eert en zoekt, en
toch gaat trouwen, gedraagt zich daarom als een
opstandeling en dief jegens God. En wie ten huwe-
lijk kwam, en de vruchtbaarheid geen zegen achtte
en de vermenigvuldiging niet begeerde en zocht,
zou zich in zijn echt jegens God gedragen als een
revolutionair en roover.

Er is nauwelijks een tengerder verachting van den
zegen en van het gebod Gods denkbaar dan in het voor-
zich opheffen van het huwelijk, met afwijzing van het
doel waartoe God het verordende.

Het is een onbeschaamdheid die aan het duivel-
sche grenst.

Wie ten huwelijk gaat of tot het huwelijk kwam,
moet in het huwelijk zoeken wat God met het
huwelijk bedoelde, moet in het huwelijk begoe-
ren, wat God dóór 't huwelijk geven en werken wil:
hij moet zich heiligen tot medearbeider Gods.

In dit licht plaatsen ook onze kerken het huwe-
lijk in haar Formulier tot zijn bevestiging.

Als daar de redenen worden genoemd waarom
God den huwelijken staat heeft ingesteld, wordt
wel ook, en in de eerste plaats, in overeenstem-
ming met Ef. 5, gedacht aan den heiligen en teede-
ren liefdesplicht die man en vrouw in den echt
jegens elkander hebben te vervullen — maar volgt
onmiddellijk daarop het zoeken en opvoeden van
een zaad voor den Heere. En in 't gebod voor de
pasgehuwden neemt niets zulk een breede plaats
in als de bede om den kinderzegen.

Dit veronderstelt, dat die bede op den
trouw dag leeft in het hart van die ten huwelijk
gaan, en bedoelt ze bij hen voort te doen leven
gedurende al de huwelijksjaren, waarin ze hope van
verhooring mag hebben.

En aan deze veronderstelling zal de werkelijkheid,
aan deze bedoeling de begeerte beantwoorden, bij
wie in de vrees Gods ten huwelijk gaat.

Die verstaat genoeg van de genade en de eere —
ze zijn onuitsprekelijk! — hier een medearbeider
Gods te mogen zijn, om vurig te begeeren, dat zijn
echt beantwoorden moge aan de hooge en heilige
bestemming die God daaraan gaf.

Die zal deze brandende en heilige begeerte ook
maken tot inhoud van zijn gebod.

En hij zal er niet bij denken aan een drukkenden
plicht, aan een kwellend moeten — maar ervoor
danken als een genadig mogen.

Doch ja, dan is er in dit bidden toch óók een
heilige plicht, in zoover het is: een eeren van
Gods soevereine beschikking — nergens van zoo
overweldigende majesteit als hier, en een eerbiedig
stellen in zijn dienst van ons-zelfen en van ons
huwelijk.

Of er dan voor gehuwden geen omstandigheden
denkbaar zijn, die hen de begeerte naar kinderen
of naar méér kinderen, en het gebod, dat God
ze hun geven moge, moeten doen onderdrukken?
Ongetwijfeld.

Maar die omstandigheden kunnen nooit liggen
in de beperktheid van inkomen, in de zorgen gelijk
men die, bij toenemend kindertal, zich in de toe-
komst denkt. Zich daardoor te laten beheerschen
in zijn begeeren en zijn bidden is ongelooft, is
God het vertrouwen opzeggen, om zelf voorzienig-
heid te gaan spelen.

Doch er zijn ongetwijfeld andere, door God zelf
in ons leven beschikte gegevens denkbaar, die ons
verbieden vermeerdering van het aantal kinderen
te begeeren.

Die omstandigheden bespreken kan ik hier niet.
Ieder moet trouwens tusschen God en zijn con-
scientie beoordeelen, of ze er in zijn leven zijn.
Elk geval moet hier op zichzelf beoordeeld. Alge-
meene regelen zijn hier niet te stellen.

Doch dit zij daarbij dan toch altoos bedacht, dat zoo
die omstandigheden er waarlijk zijn, er nog een andere
roeping is dan niet-begeeren van en niet-bidden om
vermeerdering van 't gezin!

V.

F.

LITERATUUR EN KUNST

Het goede boek.

(Ter gelegenheid van den „Boekendag".)

Op initiatief van den Nederlandschen Uitgevers-
bond is het heden, 15 November, „boekendag".

Deze boekendag is een buitenlandsche vinding.
Hij is bedoeld als een dag van aandachtconcentratie
op de waardij van het boek. Door middel
van de radio, de uitstallingen in de boekwinkels,
de scholen, de kranten wordt de publieke belang-
stelling in 't bijzonder gericht op het boek en zijn
beteekenis. De Nederlandsche Uitgeversbond, die
dezer dagen zijn 50-jarig jubileum viert, wil deze
feestelijke gelegenheid aangrijpen om ook in ons
land zulk een „boekendag" te houden, ten einde

propaganda te voeren voor het lezen van boeken.

De eerste indruk bij het hooren van dit plan is
misschien die eener lichte verwondering. Is dat nu
noodig? Moet er waarlijk nog propaganda worden
gemaakt voor het lezen van boeken in ónze tijd?
Beziat men de etalages der boekwinkels, dan valt
het op, hoe de boekhandelaars moeten zinnen op
allerlei middelen, om het nieuwste te doen op-
vallen boven wat van gister of eergister is; leest
men de verslagen van leeszaalen en bibliotheken,
dan loopen de cijfers der maandelijksche staten
van uitleening in de duizenden; onze overbuur in
tram of trein is verdiept in een boek, de taxi-
chauffeur op zijn standplaats heeft een opengeslagen
boek op zijn stuurrad liggen, de portier in zijn
portiersloge, de liftjongen op zijn bank, de cas-
sière achter haar kasregister lezen een boek. Moet
er dan nóg meer gelezen worden? Is dan nóg de
grootsch opgezette propaganda van een boekendag
noodig?

Begrijpelijke vraag!

En toch — wie even zich rekenschap geeft van
wat de eigenlijke quaestie is, begrijpt aanstonds de
noodzakelijkheid van zulk een propaganda. Want
ze wil de aandacht vestigen op het goede boek.
Er verschijnen inderdaad tientallen nieuwe boeken,
er worden zeker vele boeken gelezen — maar: wat
zijn dat voor boeken? Met name tegenwoordig, nu
het boek bij voorkeur binnenleidt in de wereld
van geestelijke en lichamelijke intimiteiten, nu let-
terlijk iedere levensverhouding prooi is voor de
gierige klauwen eener beluste sensatie, is het
noodig, dringend noodig zelfs, de scheidingslijn
scherp te trekken en moet het goede boek tegenover
het vele dat geestelijk en moreel een bederf is op
den voorgrond worden gesteld. Een krachtige propa-
ganda voor het goede boek is even noodzakelijk,
als de krachtige actie tegen het slechte boek. Wil
men van dit laatste den verderfelijken invloed tegen-
gaan, dan moet zeker langs den weg van critische
analyse het gevaarlijke worden aangetoond, maar
daarnaast dient ook gewezen te worden, op wat
dan de bestaande behoeften aan lectuur op de juiste
wijze bevredigen kan, dat is, de aandacht moet
gevestigd worden op het goede boek.

Dat nu is van dezen boekendag het doel en
daarom verdient het streven alleszins waardeering
en steun.

Maar dan is het uiteraard de vraag: wat dan het
goede boek is.

Ik kan in een kort artikel als dit moet zijn niet
anders dan zakelijk aanwijzen; alle beredeneering
en motiveering moet in dit verband achterwege
blijven, want dat vordert meer ruimte dan één ar-
tikel biedt. Maar voor het oogenblik gaat het ook
alleen om een aanwijzen. En dan moet de definitie
deze zijn: het goede boek is het boek, dat den lezer
verrijkt. Dat verrijken kan zijn vermeerdering van
intellectuele kennis, van religieus, moreel, sociaal,
economisch inzicht, verklaring van levensverschijn-
selen in psychologischen of practischen zin — maar
het moet altijd wezen verhooging van geestelijk peil,
versterking van het besef van ideële waarden.
Velerlei boeken kunnen aldus verrijken: het studie-
werk, de populair-wetenschappelijke verhandeling,
de positieve roman, het instructieve verhaal van
reizen en expedities, het boek van historisch ge-
beuren of sagenmededeeling, het platen-album, de
dichtbundel, de novellenverzameling, die alle zijn,
in 't algemeen gesproken, goede boeken. En dan
staat daarnaast het ontspanningsverhaal in zijn ver-
schillende vormen, mits voldoende aan de eischen,
welke aan de lectuur tot ontspanning gesteld moe-
ten worden (reeds meermalen heb ik daarover in
ons blad geschreven). Natuurlijk doet daarbij de
overtuiging uit welke men leeft haar bijzondere
criteria aanleggen bij de bepaling van wat het goede
boek is. Maar het gaat nu over het in 't algemeen-
goede boek en daartoe kan met recht al wat ik
noemde worden gerekend.

Voor dat goede boek dan is propaganda nood-
zakelijk. Door middel van de radio, de boekwin-
kels, de scholen, de kranten moet het tot de men-
schen worden gebracht. Want het dringt zich niet
op, zooals het sensatie-product dat doet en het
kan niet als vanzelfsprekend rekenen op de belang-
stelling van het groote publiek. Als alle zaad van
edeler gehalte heeft het noodig, dat de bodem wordt
bewerkt, dat wil zeggen in zijn inhoud en beteekenis
moeten de menschen het leeren kennen door inlichting
en voorlichting. Tot dat bewerken kan de boe-
kendag, die speciaal voor het goede boek de alge-
meene aandacht vraagt, van groot nut zijn.

En dan is er nog een tweede belang: de boeken-
dag kan óók versterken het besef, dat het bezit
van het goede boek een verrijking is. De bekende
spreuk zegt, dat het goede boek is een goede vriend.
De goede vriend nu is degene, van wien men
altijd weer de blijken van vriendschap geniet. En
zoo kan het goede boek telkens den lezer doen ge-
nieten, en bij vernieuwing verrijken. 't Is ieders
ervaring, dat men het boek, dat voor ons denk- of
zieleleven iets betekend heeft, nog eens wil lezen
en dat men bepaalde, bijzonder treffende fragmenten
bij herhaling opslaait. Maar dan moet men zoo'n
boek ook steeds binnen zijn bereik hebben, dan
moet het in onze kast staan, óns bezit zijn, met
streepjes en voor onszelf verstaanbare teekens tot
onmiddellijk gebruik altijd gereed.

Ook in dit opzicht nu kan een goede propaganda
nog heel wat uitwerken. Want het tegenwoordig
lezen is maar al te veel een doorvliegen van het
boek, dat op den gestelden termijn weer in de bibli-
otheek teruggebracht moet zijn. En dat boek zelf,
een allemansvriend en door ieders, dikwijls niet
zorgvuldige handen gegaan, is en blijft een vreemde,
in de belangstelling vrijwel onmiddellijk verdronzen
door het volgende „nummer", dat uit de catalogus
betrokken wordt. De boekendag kan tot verbetering
in dezen meewerken. Hij kan den menschen het
besef bijbrengen, dat een verzameling boeken, des-
noods klein, maar bestaande uit boeken, die men
met genot gelezen heeft en telkens weer in de hand
neemt, een betekenisvol bezit is, en dat het geld,
hetwelk men in zoo'n boekery gestoken heeft, een
voortdurende en hooge geestelijke rente afwerpt.

Uit deze met een enkel woord aangegeven over-
wegingen moge de propagandistische waarde van
den boekendag duidelijk zijn en daarmee tegelijk
gemotiveerd, dat hij onzen steun en onze belang-
stelling verdient.

C. T.

MUZIKALE KRONIEK

Harp-klanken.

Het Christelijk Muziektijdschrift „De Harp" be-
staat 25 jaar.

We onderstrepen: Muziek-Christelijk-vijftienvintig.
En de klanken van de „Harp" lokten klanken
vóór de „Harp" uit, want in de loop van de vorige
week werd in de groote zaal van het Concertgebouw
aan het jubileerende tijdschrift een feestconcert aan-
geboden.

Het Gereformeerd Gemengd Koor, de „tractee-
rende" vereniging, vormde met „Door Zang Vriend-
schap", „De Lofstem", en „Arti et Religioni" op
het podium een gansch zeer kloeke schare.

Bovendien mocht het koor zich verheugen in de
medewerking van Mejuffrouw Annie Stijger als
sopraan en van den Heer B. Hoogeveen als... ja,
als wat? „Aan den vleugel" stond er. Dus niet
als pianist, of orgelist, maar laten we zeggen, als
„vleugelist".

Vanaf het Concertgebouwpodium had deze schare
uitzicht op een nog grooter ensemble van luiste-
raars. De opkomst was buitengewoon. Beneden bijna
stoel aan stoel bezet en de gaanderij niet al te
gierig gegarneerd met belangstellenden. Meer had
redelijkerwijs niemand mogen hopen.

De Eere-Voorzitter, Prof. Waterink, zette in een
kort maar krachtig openingswoord uiteen dat het
cadeau-van-de-avond in de vorm van een concert
natuurlijk niet gepresenteerd werd aan een tijds-
schrift, niet aan een papieren „Harp" — dat
is maar zoo bij wijze van zeggen — doch aan de
Harp „van vleesch en bloed", alias den heer F.
Pijlman, die als redacteur-uitgever voor levend blad
fungeert.

De heer Pijlman behoefde slechts voor en achter
zich te zien om, op het podium en in de zaal,
de waardeering voor zijn werk te ontmoeten. Het
jubileumconcert geeft ook ons een geschikte ge-
legenheid, om in deze kolommen van waardeering
te doen blijken.

Niet op het concert als muzikale prestatie valle
het volle licht, maar op het feit dat in Christelijke
kring een muziekblad zich vijftienvintig jaar heeft
weten te handhaven en al die jaren onder de leiding
van een en denzelfden vakman. Merkwaardigerwijze
werd de heer Pijlman, eenzijdig redacteur-uitgever
van „De Harp", anderzijds dirigent van de samen-
werkende koren, in het Concertgebouw de trait
d'union. De dirigent dirigeerde alzoo de feestgave
naar zijn alter ego, den Harp-redacteur.

Een eigenlijke critiek is nu, en hier, niet op
z'n plaats. Alleen dit: de algemeene waarheid „zoo-
als de man is, is zijn muziek", vonden we voor
dit bijzondere geval treffend bewezen — en de
stelling is ook omkeerbaar. Ja, zooals Pijlman is,
was dit concert, en omgekeerd: uit het concert
zou men zich een vrij juist beeld van Pijlman kun-
nen vormen. In de beste momenten — hoe onhoffe-
lijk zou 't zijn bij deze gelegenheid over de „minder
beste" te spreken — hoorden we onmiskenbaar
dezen musicus op z'n best. Zóó kan hij zijn, en zóó
kan hij zich geven. Met veel zelfvertrouwen, en-
thousiast en met taai volharding werpt hij zich
op zijn taak. En dan is hem die taak niet alleen
maar een werken voor zijn broodje, maar dan ziet
hij die als een hem door God opgelegde roeping.
Dan is hij niet slechts musicus, maar daarin Chris-
ten. 't Doet ons goed te weten, dat de bewerkingen
van een compositie op „vrome" liederteksten, zoo-
als we er op de feestavond gehoord hebben, geen
demonstratie zijn van „nu zullen we eens extra
Christelijk zingen", maar dat de heer Pijlman zich
nooit geschaamd heeft de Naam des Heeren te
noemen over de muziek. Het Soli Deo Gloria is
hem bede en wensch.

Daardoor juist neemt ook „De Harp" onder de
vakbladen een zoo bijzondere plaats in.

We denken er niet aan om alles wat aan en over